

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

Ю.О. Каганов
2025 р.

ВИТЯГ

**з протоколу фахового семінару кафедри конституційного та
адміністративного права Запорізького національного університету
від 17.11.2025 № 8**

Присутні: д.ю.н., професор, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоець, д.ю.н, професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Н.В. Верлос, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.В. Омелянчик, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.М. Кушнір, доктор філософії у галузі права (PhD), доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету М.В. Титаренко, д.ю.н., доцент Шарая А.А., д.ю.н, професор Легеза Ю.О., здобувач кафедри конституційного та адміністративного права О.С. Смирний.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету В.К. Колпаков;

Секретар: доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації **Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур»**, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувач **Смирний О.С.** про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло представив основні наукові положення та теоретичні висновки, що стосуються дослідження добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. У подальшому доповідач акцентував увагу присутніх на отриманих ним результатах та пропозиціях удосконалення чинного законодавства України, що полягають у визначенні, що принцип добросовісності є системоутворювальною категорією сучасної адміністративної процедури, покликаною забезпечити процесуальну справедливість, баланс інтересів особи та держави і довіру до влади. Здобувачем встановлено, що його ефективність залежить не лише від проголошення на рівні закону, але й від наявності реальних інституційних, процедурних та доказових механізмів його забезпечення. У роботі було підтверджено, що інтеграція стандартів ЄС та зарубіжної практики потребує не прямого запозичення, а системної адаптації з урахуванням українського правового контексту. У роботі обґрунтовано, що добросовісність має проявлятися у повноті дослідження обставин, прозорій мотивації рішень, належній часовій організації провадження, запобіганні дискреційним зловживанням та взаємній чесності сторін. Запропоноване здобувачем нормативне закріплення принципу мовчазної згоди розглянуто як ефективний засіб протидії затягуванню процедур і формальній бездіяльності органів влади, що визначає сутність дотримання вимог добросовісності у діяльності адміністративних органів публічної влади.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників фахового семінару.

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: Як Ви можете охарактеризувати стан наукової розробки проблеми розуміння системи принципів здійснення адміністративних процедур?

Смирний О.С., здобувач: Дякую за запитання. У роботі встановлено, що сучасне розуміння системи принципів здійснення адміністративних процедур формується на перетині нормативних приписів, доктринальних підходів та правозастосовної практики, причому кожен із цих компонентів виконує автономну й водночас інтегративну функцію в побудові цілісної моделі публічного адміністрування. Визначено, що базою такої моделі є не стільки перелік окремих вимог, скільки їх структурна організація у вигляді системи, здатної відображати сутність адміністративної процедури як гарантованого законом і стандартизованого механізму розгляду та вирішення індивідуальних адміністративних справ. На доктринальному рівні описано множинність підходів до дефініції адміністративної процедури: від її сприйняття як «сукупності правових норм», що регулюють статус органів, внутрішню організацію та відповідальність посадових осіб, – до операціонального розуміння як «послідовності дій» владних суб'єктів, спрямованих на ухвалення індивідуального адміністративного акта. Показано, що обидві позиції не є взаємовиключними: нормативна рамка надає процедурі юридичної визначеності та передбачуваності, тоді як послідовність дій матеріалізує її функціонально-цільовий зміст, зорієнтований не лише на вирішення конкретної

справи, а й на досягнення публічного блага. Методологічно використано порівняльно-правовий, системно-структурний і функціональний підходи. За їх допомогою уточнено, що поняття «принцип адміністративної процедури» слід трактувати як нормативно закріплене керівне положення, яке визначає межі дискреції адміністративних органів, стандарти поведінки учасників провадження і вимоги до змісту, форми та часу ухвалення й виконання адміністративних актів. Обґрунтовано, що принципи працюють не ізольовано, а як «детермінанти» у сенсі здатності впливати на явище в цілому і на його стадії зокрема: ініціювання, попередній розгляд, розгляд і прийняття рішення, виконання та перегляд. У кожній із цих стадій той самий принцип набуває відмінної інтенсивності та змістового наповнення, що пояснено через концепт стадійності та етапності провадження, запропонований у спеціальній літературі. Дякую.

Верлос Н.В., д.ю.н., професор: На Вашу думку, як може бути визначено поняття та класифікація принципів здійснення адміністративних процедур?

Смирний О.С., здобувач: Дякую за запитання. У роботі встановлено, що принципи здійснення адміністративних процедур становлять системоутворювальний базис публічно-правового регулювання, який забезпечує не лише правильність правозастосування, а й передбачуваність і сталість взаємодії між адміністративними органами та приватними особами. На відміну від суто «перелічувального» підходу, у роботі використано комплексну методологію – нормативно-догматичний, порівняльно-правовий та інституційно-функціональний аналіз – що дозволило визначити принципи як динамічну ієрархію, у межах якої метапринципи (верховенство права, справедливість, пропорційність, правова визначеність) інтегрують базові та спеціальні (галузеві й інституційні) засади у цілісний механізм процедурної справедливості. Дякую.

Омельянчик С.В., к.ю.н., доцент: Як Ви вважаєте, яке місце принципу добросовісності в системі принципів здійснення адміністративних процедур?

Смирний О.С., здобувач: Дякую за запитання. На основі проведеного дослідження доведено, що добросовісність є основою для формування судових критеріїв оцінки діяльності адміністративних органів. Судова практика поступово формує стандарти, які визначають необхідність мотивування рішень, дотримання пропорційності, забезпечення своєчасності адміністративних дій, уникнення формалізму та неупередженість посадових осіб. Виявлено, що на практиці суди використовують добросовісність як засіб протидії зловживанням, бюрократичному опору та вибіркового застосування законодавства. Систематизовано наукові підходи до розуміння добросовісності та сформульовано авторське бачення її правового значення: принцип добросовісності є універсальним процесуальним стандартом, що забезпечує не лише формальну законність, а й матеріальну справедливість і легітимність дій органів влади. Його застосування є необхідною умовою забезпечення ефективності адміністративного провадження, формування довіри до публічної влади та утвердження верховенства права. Обґрунтовано, що добросовісність –

це фундаментальна засада сучасної адміністративної процедури, яка виконує охоронну, забезпечувальну та інтеграційну функції, запобігає свавілля органів влади й одночасно стимулює відповідальну поведінку приватних осіб. Установлено, що вона повинна розглядатися не лише як моральний принцип, а як юридичний стандарт, який підлягає контролю, перевірці та юридичній відповідальності за його недотримання. Запровадження та розвиток цього принципу відповідає європейським тенденціям розвитку адміністративного права і є ключовою умовою подальшої демократизації та правової модернізації державного управління в Україні.. Дякую.

Курінний Є.В., д.ю.н., професор: Визначте зарубіжні та світові стандарти реалізації принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.

Смирний О.С., здобувач: Дякую за запитання. Встановлено, що принцип добросовісності як засаднича ідея адміністративної процедури має наднаціональне походження й розкривається крізь взаємодію аксіологічних орієнтирів (справедливість, довіра, правова визначеність) та позитивованих процесуальних обов'язків адміністрації (офіційне з'ясування обставин, мотивування, слухання, пропорційність, публічність). Використано метод порівняльно-правового аналізу та «сукупного читання» джерел права ЄС, національних кодексів держав континентальної правової традиції та доктрини «due process» у США; на цій основі визначено універсальні стандарти належної адміністрації, що формують операційний зміст добросовісності у сфері публічного управління.

Описано європейський нормативний базис, у межах якого Резолюція Європейського парламенту від 15.01.2013 р. (проект «Закону про адміністративну процедуру ЄС») та подані в ній «Докладні рекомендації» слугують методичними орієнтирами для адміністрацій держав-членів. Встановлено, що перелік загальних принципів – законність, недискримінація та рівність, пропорційність, неупередженість, послідовність і повага до легітимних очікувань, захист приватності, справедливість, прозорість, ефективність і сервісність – співвідноситься зі змістом статті 41 Хартії основних прав ЄС і конкретизується процедурними обов'язками: письмовим підтвердженням отримання звернення, інформуванням про строки та наслідки «адміністративної тиші», забезпеченням права бути вислуханим, доступом до документів та мотивуванням рішень. У такий спосіб визначено, що добросовісність у праві ЄС не є лише етичним імперативом, а матеріалізується в перевірювані стандарти поведінки адміністрації. Дякую.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувачки д.ю.н., професор Коломоєць Т.О., а також д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач Євтушенко Д.С., к.ю.н., доцент Омелянчик С.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було

озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, доцент Шарая А.А.** з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувача Шарая А.А. вказала на те, що здобувач повною мірою опанував освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи здобувача виконувалась вчасно та із досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін, із активною участю здобувача у внутрішній академічній мобільності, одержання знань у неформальній освіті, із поєднанням навчання в аспірантурі. Як наслідок, Смирний О.С. здобув теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових, новаційних ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням нею власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Неухильно дотримуючись високих стандартів академічної та професійної доброчесності, здобувачем опрацьовано значну кількість наукових, нормативно-правових та інших джерел, які стосуються теми дисертаційного дослідження.

Науковий керівник особливо відзначила наполегливість здобувача, його активність та цілеспрямованість. Здобувач яскраво та послідовно демонструвала прагнення до вироблення орієнтованих на практичне застосування в умовах сучасних реалій теоретичних концепцій та прикладних законодавчих рішень, підкріплених належним науковим обґрунтуванням. Зміст дисертації відображає здійснення здобувачем критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи, дослухаючись до загальних настанов наукового керівника, здобувач виявив високий ступінь самостійності під час започаткування, планування, реалізації та коригування процесу наукового дослідження. Активним було залучення здобувача до виконання науково-дослідних завдань у рамках планів діяльності Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем службового права НАПрН України, яка функціонує на базі Запорізького національного університету, до виконання комплексних наукових досліджень, які виконуються на кафедрі конституційного та адміністративного права, а саме: «Організаційно-правові механізми забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (номер державної реєстрації: 0123U001864). Результати дисертаційного дослідження здобувачки впроваджено в освітній процес, використовуються у науково-дослідній діяльності юридичного факультету Запорізького національного університету при підготовці та проведенні аудиторних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Особливе адміністративне право (публічне адміністрування в деяких сферах)», «Адміністративно-процесуальне право», «Міжнародно-правові та європейсько-правові стандарти публічного адміністрування», «Адміністративно-процедурне

право» для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, при організації, проведенні наукових, науково-практичних заходів, при підготовці тез, статей, виконанні наукових робіт на держбюджетній основі (акт впровадження Запорізького національного університету від 20.10.2025 року).

За результатом виконання дисертаційної роботи є всі підстави вважати, що наукова робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних наукових досліджень, яке присвячено вивченню добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. У роботі наведено положення, висновки та рекомендації, що характеризуються науковою новизною.

Зважаючи на вищевикладене, науковий керівник здобувачки д.ю.н., професор Коломоєць Т.О. вважає, що наукова кваліфікація Смирного О.С. відповідає вимогам, що пред'являються до здобувача ступеня доктора філософії, а дисертація «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур» може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою.

Долучившись до обговорення основних наукових результатів дисертації, доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач **Євтушенко Д.С.** відзначила, що здобувачці вдалося всебічно проаналізувати добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур, окреслити історичну генезу та сучасні тенденції розвитку цього інституту, а також системно визначити ключові проблеми та недоліки наявного законодавства. Вона підкреслила, що робота має практичне значення, оскільки запропоновані науково обґрунтовані рекомендації сприяють удосконаленню застосування добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. Також Євтушенко Д.С. відзначила високий рівень теоретичної опрацювання теми, системність підходу здобувача до аналізу адміністративно-правових норм, правовідносин та актів реалізації прав, а також вдало сформульовану мету та завдання дослідження, що забезпечує логічну послідовність викладу матеріалу та надає роботі цілісного наукового характеру.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету **В.К. Колпаков** зазначив, що дисертаційна робота Смирного О.С. характеризується класичним академічним підходом до розгляду питань, винесених в якості розділів та підрозділів дисертації. Автор не просто погоджується із певними позиціями, вона коректно полемізує, коректно критикує, наводить власні аргументи на підтвердження чи спростування тієї чи іншої позиції. Імпонує підхід здобувача, яка прагне не лише окреслити існуючі проблеми добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур, а й запропонувати конкретні шляхи їх подолання. Зокрема, зроблено висновок, що принцип добросовісності є структуроутворювальним для адміністративних процедур і діє як юридично

зобов'язуючий стандарт, а не етична декларація. На нормативному рівні він визначено Законом України «Про адміністративну процедуру» та конкретизовано через суміжні засади – розсудливість, пропорційність, правову визначеність і легітимні очікування. На практичному рівні описано механізми реалізації у дозвільних, контрольних, скаргових і дисциплінарних провадженнях: повнота з'ясування обставин, мотивованість рішень, дотримання строків, вибір найменш обтяжливого заходу, а також заборона суперечливої поведінки органу (*venire contra factum proprium*). Судова практика використана як джерело робочих тестів добросовісності і показала здатність судів коригувати формально законні, але сутнісно несправедливі рішення. Інституційно ефективність забезпечується цифровими каналами, ризикоорієнтованим контролем та внутрішніми регламентами й стандартами адміністративної діяльності. У підсумку добросовісність визначено інтегративною засадою, що дисциплінує дискрецію, мінімізує зловживання процесуальними правами та підвищує передбачуваність управлінських рішень, наближаючи національну практику до європейських стандартів належного врядування.

Позитивними характеристиками наукового дослідження здобувачки, що дістали схвальний відгук д.ю.н., доцента, професора кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету **Курінного Є.В.**, є належним чином здійснена структурованість дисертації, яка забезпечує послідовне та ґрунтовне дослідження добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. Автором узагальнено зарубіжні та міжнародні стандарти реалізації принципу добросовісності в адміністративних процедурах та визначено їхню значущість для вдосконалення національного правового регулювання. Встановлено, що принцип добросовісності у країнах ЄС, США та інших правопорядках функціонує як універсальна категорія належного врядування, поєднуючи правову визначеність, справедливість, пропорційність та повагу до прав особи. Проаналізовано досвід ЄС, де добросовісність інтегрована у конструкцію «права на добру адміністрацію» та імплементована через норми Хартії основних прав ЄС, акти Європейського парламенту та практику Суду ЄС. Визначено, що німецька модель забезпечує найбільш комплексну кодифікацію цього принципу через матеріальні та процесуальні механізми (*Amtsermittlung*, право бути вислуханим, захист легітимних очікувань), що гарантують баланс між ефективністю діяльності адміністрації та захистом прав особи. Показано, що польський підхід акцентує на довірі, переконанні та превентивному досудовому врегулюванні, тоді як американська доктрина «*due process*» забезпечує добросовісність через судовий контроль, участь сторін і прозорість процедур. Крім того, **Курінний Є.В.** звернув увагу на наявність підтверджень достатньої апробації результатів досліджень здобувача, а саме 6 опублікованих наукових праць, серед яких: 3 наукові статті та 3 тез доповідей на наукових, науково-практичних конференціях, які й оприлюднюють для широкого загалу результати наукового пошуку Смирного О.С.

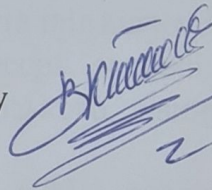
УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н., професору Колпакову В.К., д.ю.н., професору Самойленку Г.В. під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного університету

Валерій КОЛПАКОВ

Секретар:

доктор філософії у галузі права (PhD),
старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету

Дар'я ЄВТУШЕНКО

**ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як
принцип здійснення адміністративних процедур», що подана на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»)**

Дисертація Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана у Запорізькому національному університеті. Тема дисертації затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 8 від 17.11.2025).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур» Вченою радою Запорізького національного університету визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету та призначено двох рецензентів:

- 1) доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоєць;
- 2) доктора філософії у галузі права (PhD), старшого викладача кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувачем вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке. Вибір теми дослідження зумовлений комплексом теоретичних, практичних та нормативних факторів, що відображають трансформаційні процеси в українському публічному управлінні та потребу у формуванні сучасних стандартів адміністративної діяльності держави. Принцип добросовісності, закріплений у статті 4 Закону України «Про адміністративну процедуру», є однією з базових засад реалізації права на належне врядування. Його значення обумовлюється тим, що ефективність адміністративних процедур неможлива без забезпечення чесності, сумлінності, відкритості та пропорційності дій суб'єктів владних повноважень і учасників провадження.

Актуальність теми посилюється необхідністю інтеграції європейських стандартів good governance та імплементації принципів Хартії основоположних прав ЄС, рекомендацій Ради Європи і практики Європейського суду з прав

людини. В умовах реформування адміністративного законодавства та цифрової трансформації державного сектору, добросовісність набуває прикладного виміру як гарантія протидії бюрократичному свавіллю, формалізму, зловживанню дискрецією і затягуванню адміністративних проваджень.

Науковий інтерес обумовлений також недостатнім рівнем розробленості цієї категорії у національній адміністративно-правовій доктрині. Добросовісність переважно розглядалася у цивільному та господарському праві, тоді як її адміністративно-процедурний зміст лише формується. Відсутність усталених критеріїв перевірки добросовісності, процедурних індикаторів її дотримання та механізмів відповідальності за недобросовісні дії свідчить про наукову й практичну невирішеність проблематики.

Крім того, у контексті війни та післявоєнного відновлення зростає потреба у підвищенні ефективності публічного управління, забезпеченні прав громадян у взаєминах з державою, мінімізації корупційних ризиків і відновленні довіри до органів влади. Саме добросовісність виступає концептуальним фундаментом цих процесів.

Проблематика добросовісності як правового принципу тривалий час залишалася в центрі уваги насамперед цивілістичної та господарсько-правової доктрини. У працях О. Дзери, В. Луця, Р. Стефанчука, О. Кузнєцової, В. Кравчука та інших науковців розкрито добросовісність як універсальну засаду приватного права, інструмент забезпечення рівноваги інтересів суб'єктів та засіб протидії зловживанню правами. Водночас у публічно-правовій сфері категорія добросовісності досліджувалася фрагментарно, переважно у контексті принципів верховенства права, пропорційності, неупередженості та законності.

У національній адміністративно-правовій науці окремі аспекти принципу добросовісності розглядалися у роботах В. Авер'янова, О. Бакуменка, Ю. Битяка, І. Голосніченка, Т. Коломоєць, В. Колпакова, Н. Задираки, Ю. Легези та ін.. Суттєву увагу приділено добросовісності як елементу адміністративного розсуду, гарантії справедливого адміністративного рішення та засобу контролю за дискреційними повноваженнями органів влади. Однак комплексного дослідження добросовісності як самостійного принципу здійснення адміністративних процедур до ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру» не існувало.

На міжнародному рівні теоретичні підходи сформовані в рамках концепцій *good governance* та *due administrative process*, що відображені у документах Ради Європи, практиці Суду ЄС та ЄСПЛ. Проте інтеграція цих підходів до української правової системи відбувається поступово, що зумовлює наявність методологічних прогалин і підтверджує актуальність подальших наукових розвідок.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942; Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого

Постановою Верховної Ради України від 04 червня 2015 р. № 509-VII. Проблематика дисертації виходить з положень Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.» від 5 серпня 2020 р. № 695.

Дисертацію виконано в межах планової теми науково-дослідної роботи кафедри.

Внесок здобувача полягає у виявленні сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація є одним із перших у національній юриспруденції комплексних наукових досліджень, присвячених здійсненню характеристики добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій і висновків, зокрема:

уперше:

- обґрунтовано розуміння добросовісності як інтегрованого правового принципу адміністративної процедури, який функціонує не лише як етичний орієнтир, а як юридично зобов'язуючі процесуальні засади, що визначає межі дискреції органів публічної влади та поведінкові обов'язки приватних осіб, при цьому уточнено зміст двосторонньої добросовісності, яка водночас забезпечує належне урядування та забороняє зловживання правами у адміністративному процесі, а також сформульовано критерії оцінки добросовісної поведінки на основі судової практики Верховного Суду та положень європейських правових стандартів;

- класифікацію принципів адміністративної процедури, де виділено загальноправові, спеціальноправові, інституційні з чіткими критеріями розмежування, що дозволило визначити зміст і функціональне навантаження «принципу легітимних очікувань» та «принципу офіційності і розслідування» в контексті їх імплементації в Україні, і стало обґрунтуванням нормативного доповнення системи принципів «принципом мовчазної згоди» та його процесуальними запобіжниками механізму балансу «верховенство права – пропорційність – справедливість» для оцінки дискреції суб'єктів владних повноважень;

удосконалено:

- підходи, що одним із найважливіших інструментів добросовісності здійснення адміністративних процедур є належна мотивація суб'єкта правовідносин, що має відображати, які факти встановлено і на підставі яких доказів; пояснювати правові норми, застосовані до цих фактів, і причини, з яких інші норми/аргументи були відхилені; демонструвати дотримання процедурних гарантій (право бути вислуханим, доступ до матеріалів, розумні строки тощо);

- концептуальний підхід до забезпечення реалізації принципу добросовісності в адміністративних процедурах, що полягає у поєднанні нормативної формалізації та процесуальних гарантій її практичної дії;

набули подальшого розвитку:

- розуміння добросовісності в адміністративному процесі, що проявляється у низці конкретних вимог, як: повнота і всебічність з'ясування обставин; неупередженість і рівність сторін; мотивованість і прозорість рішень; процесуальна чесність у застосуванні інструментів; дотримання розумних строків;

- аналіз моделей реалізації принципу добросовісності у адміністративних процедурах різних правових систем та обґрунтовано можливість їх узгодженої імплементації в українську правову дійсність, на основі чого запропоновано авторський підхід до розуміння добросовісності як комплексного нормативно-ціннісного стандарту адміністративної діяльності, який включає процесуальні обов'язки адміністрації (збирання фактів, мотивування рішень, забезпечення участі особи, пропорційність втручання) та ціннісні орієнтири (сумлінність, послідовність, захист довіри), де визначено ключові зарубіжні інструменти реалізації принципу добросовісності, де виокремлено доктрину легітимних очікувань, право бути вислуханим, принцип офіційного розслідування, презумпцію прозорості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

- *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції щодо встановлення сутності добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур;

- *правотворчій діяльності* – у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України щодо забезпечення ефективності добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур;

- *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення напрямів забезпечення ефективності добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур;

навчальному процесі – під час викладання студентам закладів вищої освіти дисциплін «Адміністративне право», «Службове право», «Муніципальне право» у процесі підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей та наукових повідомлень.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 3 науково-практичних конференціях, а саме: Legal education and science in the context of European integration (Дніпро, 2022); «Молодь: наука та інновації» 2024 (Дніпро, 2024), «Наукова весна» 2025» (Дніпро, 2025).

Методи дослідження. Досягнення мети дисертаційної роботи, що полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур та формуванні рекомендацій щодо

вдосконалення механізмів її реалізації, зумовило використання системи загальнонаукових і спеціально-правових методів. Вивчення стану наукової розробки проблеми функціонування системи принципів адміністративної процедури здійснено із застосуванням діалектичного методу, що дозволило розкрити еволюцію поглядів на природу адміністративних принципів та їх роль у забезпеченні належного врядування, а також методу аналізу та синтезу, використаного для узагальнення наукових позицій, формування узагальнювальних висновків і визначення наукових підходів до розуміння добросовісності (підрозділ 1.1). Метод структурно-функціонального аналізу та метод логічних умовиводів застосовано для встановлення сутності поняття «принципи здійснення адміністративних процедур», здійснення їх класифікації та визначення функціонального призначення добросовісності в їх системі (підрозділи 1.2., 1.3.). У ході визначення місця принципу добросовісності в системі адміністративно-процедурних засад використано системно-структурний метод, що дозволив розкрити взаємозв'язок між добросовісністю, розсудливістю, пропорційністю, відкритістю та правовою визначеністю, а також показати їхню інтегровану роль у забезпеченні справедливого адміністративного процесу (підрозділ 1.3).

Характеристика зарубіжних та міжнародних стандартів реалізації принципу добросовісності здійснювалася на основі порівняльно-правового методу, який дав можливість узагальнити моделі good governance і due administrative process, проаналізувати норми права ЄС, рекомендації Ради Європи, практику Суду ЄС та ЄСПЛ, а також оцінити їх вплив на українське законодавство (підрозділ 2.1). Формально-юридичний метод застосовано для дослідження нормативної основи реалізації принципу добросовісності у вітчизняному праві, аналізу положень Закону України «Про адміністративну процедуру» та суміжних актів, а також для визначення особливостей застосування добросовісності в окремих видах адміністративних процедур, включно з дисциплінарними, дозвільними та пенсійними провадженнями (підрозділи 2.2., 2.3.).

Метод правового моделювання та метод прогнозування використано для обґрунтування напрямів підвищення ефективності реалізації принципу добросовісності, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства, зокрема формування підходів до закріплення механізмів запобігання зловживанням у адміністративних процедурах та запровадження стандарту «мовчазної добросовісності» (підрозділ 2.3).

Комплексне поєднання зазначених методів забезпечило наукову обґрунтованість висновків, створення цілісного бачення принципу добросовісності як фундаментальної засади сучасної адміністративної процедури та визначення напрямів удосконалення його нормативного і практичного забезпечення в Україні.

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти з питань здійснення адміністративних процедур. Обґрунтування авторських висновків

щодо встановлення напрямів забезпечення ефективності особливості здійснення адміністративних процедур із застосування практики законодавчого врегулювання такої інституції у таких зарубіжних державах.

Теоретичне підґрунтя дослідження склали положення науки теорії права, адміністративного права та процесу, а також окремі положення теорії держави та права.

Емпіричну базу дослідження становлять дані щодо стану правового регулювання добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

В яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Смирний О.С. Сутність принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 472-474 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/112>

2. Смирний О. Стан наукової розробки проблеми із вивчення змісту та сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. *Law. State. Technology*. 2024. № 4. С. 55–58, doi: 10.32782/LST/2024-4-10

3. Смирний О. Правове регулювання системи принципів адміністративної процедури: досвід України та країн ЄС. *Law. State. Technology*. 2025. №2. С. 85–92. doi: <https://doi.org/10.32782/LST/2025-2-15>

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Смирний О.С. Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур. *Legal education and science in the context of European integration* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (5 жовтня 2022 р.) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. О. Легези ; НТУ «Дніпровська політехніка». Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 46-48.

2. Смирний О.С. Щодо розуміння структури адміністративних процедур. *«Молодь: наука та інновації» 2024*: матеріали XII Міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, Дніпро, 13–15 листопада 2024 року (у 3-х томах) / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. Том 3. С. 150-152

3. Смирний О.С. Дотримання принципу добросовісності як критерій належності здійснення дискреційних повноважень. *«Наукова весна» 2025*: матеріали XV Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та

молодих вчених, Дніпро, 26–28 березня 2025 року / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. С. 389-391.
https://rmv.nmu.org.ua/ua/arkhiv-zbirok-konferentsiy/naukova-vesna-2025/Scientific_Spring_2025.pdf

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові фахові видання України			
1.	Сутність принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.	<i>Юридичний науковий електронний журнал</i> . 2024. № 4. С. 472-474	п. 1.1, 1.2, 1.3
2.	Стан наукової розробки проблеми із вивчення змісту та сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.	<i>Law. State. Technology</i> . 2024. № 4. С. 55–58.	п. 1.1, 2.1
3.	Правове регулювання системи принципів адміністративної процедури: досвід України та країн ЄС.	<i>Law. State. Technology</i> . 2025. №2. С. 85–92.	п. 2.2, 2.3

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур» та науковими публікаціями, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

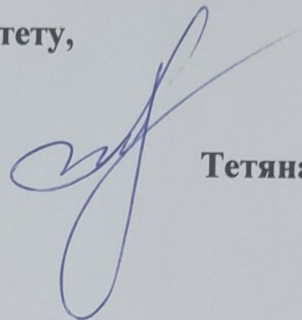
1. Дисертація Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур» є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про

істотний особистий внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Смирного Олександра Сергійовича на тему «Добросовісність як принцип здійснення адміністративних процедур» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

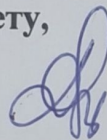
**в.о. декана юридичного факультету
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
Заслужений юрист України**

Тетяна КОЛОМОЄЦЬ

Рецензент:

**старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету,
доктор філософії у галузі права (PhD)**

Дар'я ЄВТУШЕНКО